

Касымжанова А.А.¹, Ахан Қ.О.²

*^{1,2} «Тұран» университеті,
Алматы, Қазақстан*

Л.РЕБЕККАНЫҢ «КОГНИТИВТІ-ӘРЕКЕТТІК СТИЛЬДІ ЗЕРТТЕУ» ӘДІСТЕМЕСІНІҢ ҚАЗАҚ ТІЛІНЕ БЕЙІМДЕЛУІ

Аңдатпа

Соңғы уақытта ғылымда «когнитивті-әрекеттік стиль» ұғымы пайда болды. Бұл ұғым «когнитивті стиль» түсінігіне қарағанда тұлғаның жеке сипаттамасын тереңірек қарастырады, яғни қабылдау, ойлау, қарым-қатынастың когнитивті тәсілдерін анықтайды. Егер стильдің түрлі психологиялық құбылыстарда байқалатынын есепке алсақ, онда когнитивті-әрекеттік стильді қызмет көрсету нәтижесі әдеттегі әрекеттер болып табылатын когнитивтік талдаудың әдіс-тәсілдерінің жүйесі ретінде қарастыруға болады.

Бұл мақалада американдық ғалым, Алабама университетінің профессоры Ребекка Л. Оксфордтың «Когнитивті-әрекеттік стильді зерттеу» (кей деректерде «Оқыту стиліне аналитикалық шолу») әдістемесінің қазақ тіліне бейімделген нұсқасы қарастырылған. Зерттеудің мақсаты – ағылшын және орыс тілінде қолданылатын психодиагностикалық әдістеменің қазақша нұсқасын қалыптастыру, қазақ тіліндегі психодиагностика қорының ұлғаюына үлес қосу. Л. Ребекканың когнитивті-әрекеттік стильді анықтау әдістемесі қазақ тіліне аударылып, сенімділік деңгейі (Альфа Кронбах коэффициенті бойынша) SPSS бағдарламасымен дәлелденген психодиагностикалық әдістеме арқылы қазақ тіліндегі психологиялық құралдар қатары толықтырылды. Аталған психодиагностикалық әдістемені қазақ тілді ғалымдар, психологтар, педагог-психологтар когнитивті-әрекеттік стильді зерттеу барысында қолдана алады.

Түйін сөздер: когнитивті-әрекеттік стиль, әдістеме, сенімділік коэффициенті.

Kassymzhanova A¹., Akhan K².

*^{1,2} «Turan» University,
Almaty, Kazakhstan*

ADAPTATION OF "RESEARCH OF COGNITIVE AND ACTIVE STYLE" TECHNIQUE BY REBECCA L. INTO KAZAKH LANGUAGE

Abstract

The concept of "cognitive-activity style" has appeared in psychological science in recent years. This concept, in comparison with the concept of "cognitive style", considers the individual personality traits much more broadly and defines the cognitive ways of perception, thinking, and interaction deeper. If we bear in mind the fact that the style is reflected in various psychological phenomena (perception, memory, thinking, activity, interaction, etc.), then the cognitive-activity approach can be considered as a system of methods for cognitive analysis of the results of actions, that are defined as ordinary.

The article is devoted to the results of translation and adaptation into the Kazakh language of the methodology "Research on cognitive-activity style" (in some sources "Analytical review of the educational style") by L. Rebecca, American scientist, professor at Oxford University of Alabama.

The purpose of the investigation is the formation of a Kazakh-language version of the psycho-diagnostic tools used in English and Russian, contributing to the replenishment of the psycho-diagnostic fund in the Kazakh language. The methodology "The study of cognitive-activity style" by L. Rebecca was translated into Kazakh, the calculation was made using the SPSS program of the level of reliability (according to the Cronbach coefficient). The proposed technique can be used by scientists, psychologists, and psychological educators in the Kazakh language on the study of the cognitive-activity approach.

Key words: cognitive and active style, technique, .coefficient of reliability.

АДАПТАЦИЯ НА КАЗАХСКИЙ ЯЗЫК МЕТОДИКИ «ИССЛЕДОВАНИЕ КОГНИТИВНО-ДЕЯТЕЛЬНОСТНОГО СТИЛЯ» Л.РЕБЕККИ

Аннотация

В последние годы в психологической науке появилось понятие «когнитивно-деятельностный стиль». Данное понятие по сравнению с понятием «когнитивный стиль» рассматривает гораздо шире индивидуальные особенности личности и глубже определяет когнитивные способы восприятия, мышления, взаимодействия. Если принимать во внимание то, что стиль находит свое отражение в различных психологических явлениях, то когнитивно-деятельностный стиль можно рассматривать как систему методов когнитивного анализа результатов действий, определяемых как привычные.

В данной статье рассматриваются результаты перевода и адаптации на казахский язык методики «Исследование когнитивно-деятельностного стиля» (в некоторых источниках «Аналитический обзор учебного стиля») Л. Ребекки, американского ученого, профессора Оксфордского университета штата Алабамы. Цель исследования – формирование казахоязычной версии психодиагностического инструментария, применяемого на английском и русском языках, внесение вклада в пополнение психодиагностического фонда на казахском языке. Методика «Исследование когнитивно-деятельностного стиля» Л. Ребекки переведена на казахский язык, сделан расчет с помощью программы SPSS уровня надежности (по коэффициенту Альфа Кронбаха). Предлагаемую методику могут использовать ученые, психологи, педагоги-психологи на казахском языке при исследовании когнитивно-деятельностного подхода.

Ключевые слова: когнитивно-деятельностный стиль, методика, коэффициент надежности.

«Когнитивті стиль» термині ең алғаш рет 1950-1960 жылдары америкалық психологияда ақпаратты қабылдау, талдау және жүзеге асырудағы жеке тұлғалық ерекшеліктері бірінші орынға қойылған зерттеу барысында пайда болды. Сәтті зияткерлік әрекеттер кезінде жеке ерекшеліктер ақпаратты өңдеудің жеке тәсілдерінен бөлінді. Кейде когнитивті стиль зият жұмысының мазмұнды аспектілерімен байланыспайтын зияткерлік әрекеттердің ресми-динамикалық сипаттамасын білдіреді. Сонымен қатар когнитивті стиль субъектінің танымдық бейімділігі және мүмкіндігіне сәйкес келетін зияткерлік мінез-құлықтың белгілі бір тәсілдеріне қатысты артықшылық деп те түсіндіріледі [1].

«Когнитивті стиль» ұғымын алғаш рет А. Адлер түрлі зерттеу стратегияларын қолдануды анықтайтын таным үрдістерінің тұрақты ерекшеліктерін көрсететін тұлғалық сипаттамаларды анықтау үшін қолданды. Оның жеке психологиясы шеңберінде тұлғаның өмірлік жолының, құрылымдалған қойылымының және мақсатқа жетуінің ерекшеліктері ретінде түсіндірілді.

Г. Олпорт когнитивтік стильді құралдық мағынада, яғни мақсатқа жетуге арналған тәсілдер мен құралдар ретінде тұлғалық интегралды жүйесінің құрылымын сипаттау үшін қолданды. Кейінірек бұл мәселемен К. Стаднер, Г. Уиткин және т.б. ғалымдар айналысты [2].

Кейінірек ғылымда «когнитивті-әрекеттік стиль» ұғымы пайда болды. Бұл ұғым «когнитивті стиль» түсінігіне қарағанда тұлғаның жеке сипаттамасын тереңірек қарастырады, яғни қабылдау, ойлау, қарым-қатынастың когнитивті тәсілдерін анықтайды. Егер стильдің түрлі психологиялық құбылыстарда (қабылдау, есте сақтау, ойлау, іс-әрекет, қарым-қатынас, т.б.) байқалатынын есепке алсақ, онда когнитивті-әрекеттік стильді қызмет көрсету нәтижесі әдеттегі әрекеттер болып табылатын когнитивтік талдаудың әдіс-тәсілдерінің жүйесі ретінде қарастыруға болады [3].

Қазіргі уақытта АҚШ, Алабама университетінің профессоры Л. Ребекканың өз әдістемесінде көрсеткен когнитивті-әрекеттік стильдің мына құрылымы қолданылуда:

- Ақпаратты қабылдау: визуал-аудиал-кинестетик;
- Қоршаған ортамен қарым-қатынас: экстраверт-интроверт;
- Өзінің жеке тұлғалық қабілеттеріне қатынас: интуитивтік-логикалық;
- Жұмыс істеудегі тәсілі: қатаң реттелген-реттелмеген;
- Идеяларды пайдалану: аналитик-синтезатор [4].

Ақпаратты қабылдау түрлері бойынша негізгі бес арна ажыратылады: көру, есту, тактильді, дәм сезу, иіс сезу. Сенсорлық жүйенің негізгі түрінің саны көп мәліметте үш, ал соңғы мәліметтерде төртеу деп жазылған. Олар: визуалды жүйеде өңдеу үшін көру жүйесі басым қолданылады. Аудиалды жүйеде ақпарат дыбыс, мелодия, олардың тоны, дауысы, тембрі арқылы өңделеді және осы арнаның қолданылуы басым болып табылады. Кинестетикалық жүйеде жанасу, дәм, иіс, температура сияқты сезімтал ақпаратына жүгіну алға шығады. Дигиталдық ішкі жүйеде адам ақпаратқа талдау жасау арқылы өңдейді.

Осы жүйелердің біреуі басым болса, басқалары әлсіз болады деп ойлауға болмайды. Жүйеде бір арна басқаларға қарағанда жетекші болып келеді. Дәл сол жетекші жүйе ойлау процесін белсендіреді, ес, қиял сияқты менталды процесстерге негізгі себеп болып табылады [4].

Қоршаған ортамен қарым-қатынасты сипаттауға байланысты Карл Густав Юнг экстраверсия мен интроверсияны – физиологиялық түсіндірмесі бар тума қасиеттер деп анықтайды. Қазіргі ғылым оның интуитивті болжамдарының дұрыстығына көз жеткізді. Ол, егер керек болған жағдайда, адамдар интроверттен экстрровертке дейінгі континуум бойынша әрекеттеніп, әлемге бейімделе алатынын айтты. Юнгтің ойынша, континуумның кез келген нүктесі адам үшін қалыпты жағдай. Алайда, әрдайым бір бағыт басқасына қарағанда күштірек болып келеді. К. Юнг, егер адам өзінің бейімделген ортасынан (экстраверт немесе интроверт) тыс әрекет етсе, онда қосымша энергиясын жоғалтады, ал жаңасы қайтадан пайда болмайтынын айтады. Бірақ егер энергияны жинақтауды үйренсе, осылай қор жинап, қабілеттеріне сәйкестігі төмен, бейімделмеген ортада тиімді пайдалануға болады деп түйіндейді [5].

Өзінің жеке тұлғалық қабілеттеріне қатынасты логикалық тұрғыда ойлайтын адамдар үшін ақпарат өте маңызды. Кез келген қарым-қатынас ол үшін ең алдымен ақпарат алмасу болып табылады. Факт туралы, нақты мәліметтер туралы айтады. Олар келісімшарт бойынша, заң бойынша әрекет етеді. Ал интуитивті ойлайтын адамдар үшін күш-қуат маңызды. Олар үшін қарым-қатынас энергиямен алмасу ретінде қарастырылады. Әңгімелесуші қалай айтып жатқанын бақылайды, негізгіге аз көңіл аударады. Адамдар арасындағы өзара қарым-қатынас саласында білікті және интуициясымен басшылыққа алып әрекет етеді.

Жұмыс істеу тәсілі бойынша қатаң реттелген жұмыс тәртібін қалайтын адамның іс-әрекет барысында оқу үдерісіне бағытталғанын, еңбегін бір тапсырмадан келесісіне аяқталғанына дейін жоспарлайтынын байқауға болады. Ал керісінше, қатаң реттелмеген жұмыс тәртібін қалайтын адамды жаңаны, қызықты ақпаратты танып білу қанағаттандырады. Қалыпты ережелер немесе уақыттың шектелуі оларға ыңғайлы болмайды.

Идеяларды пайдалану жағынан синтезатор – жеке бөлімдердегі жалпы заңдылықтарды, ал тұтастай жүйеде оның құраушы элементтерін табуға қабілетті адам; қарама-қайшылықты жақсы байқайды. Ол түрлі іс-шара мен процесстерді қиялдауды немесе үлгілеуді ұнатады, жиі нақты жағдайдан ауытқиды, бірақ есесіне осыған дейін ешкім ойламаған нәрсені шығаруы мүмкін. Ал, ана-литик – жүйелі түрде фактіні талдайтын және мәселені шешудің логикалық тәсілдерін іздейтін адам. Алдымен ол ақпараттарды жинайды, сосын талдайды және қорытынды жасайды. Барлығына өте мұқият назар аударады, ұқыпты, тәртіпті. Жиі жаңылысатын және мазасыз адамдарды ұнатпайды [6].

Назарларыңызға ұсынылып отырған зерттеу жұмысының мақсаты: Л. Ребекканың «Когнитивті-әрекеттік стиль» әдістемесінің қазақ тіліне аударып, сенімділігін бағалау.

Әдістеме сенімділігін анықтауда Л.Кронбах 1951 жылы ұсынған өлшем шкалаларының бір-бірімен сәйкестігін бағалауға арналған статистикалық әдіс қолданылды. Бұл Альфа Кронбах коэффициенті деп аталады.

Л.Ребекканың «Когнитивті-әрекеттік стильді анықтау» әдістемесі 5 бөлімнен, яғни 5 әрекет түрінен тұрады. Әр бөлімнің өз атауы бар. Олар:

1. Оқу және жұмыс барысындағы менің түйсігім;
2. Менің қарым-қатынасым;
3. Мен өзімнің жеке қабілеттеріме қалай қараймын?
4. Менің жұмыстағы бағытым;
5. Мен идеяларды қалай пайдаланамын?

Автор ұсынған әдістемеді жалпы 110 тұжырым бар: 1-бөлім 30 тұжырымнан, қалған бөлімдер 20 тұжырымнан тұрады. Бұл тест арқылы 11 шкала, яғни әр 10 сұрақ арқылы 1 шкала өлшенеді. Зерттелінушілер әр тұжырымға «Иә» немесе «Жоқ» деп, немесе «-» немесе «+» белгілері арқылы тұжырымның өзіне бейім немесе бейім емес екендігін білдіреді [7].

Бірінші бөлім бойынша зерттелушілердің аудиал, визуал, кинестетик екендігі, екінші бөлім бойынша - экстраверт немесе интроверт, үшінші бөлім бойынша - интуитивтік не логикалық, төртінші бөлім бойынша - қатаң реттелген немесе қатаң реттелмеген жұмыс тәртібіне бейімділігі, бесінші бөлім бойынша - аналитикалық және синтезаторлық қабілеттері анықталады.

Бұл аталған психодиагностикалық әдістеме 18-22 жас аралығындағы «Тұран» университеті, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетінің 96 студентіне жүргізіліп, 11 шкала бойынша нәтижелер алынды. Алынған ақпараттарды статистикалық өңдеуге арналған SPSS компьютерлік бағдарламасына жүктей отырып, «Когнитивті-әрекеттік стилін анықтау» әдістемесінің α -Кронбах арқылы сенімділік деңгейі анықталып, ішкі үйлесімділігі дәлелденді. α -Кронбах коэффициентінің интерпретациясы бойынша келесі көрсеткіштері арқылы сенімділік деңгейі бағаланады:

- 0,9-1 – өте жақсы;
- 0,8-0,9 – жақсы;
- 0,7-0,8 – жеткілікті;
- 0,6-0,7 – күдікті;
- 0,5-0,6 – нашар;
- 0-0,5 – жеткіліксіз.

1-кесте. Зерттеуге қатысушыларды бақылау бойынша жинақ есеп (SPSS, 23.0)

		N	%
Наблюдения	Валидные	96	100,0
	Исключено ^a	0	,0
	Всего	96	100,0

1-кестеде берілген көрсеткіштер бойынша зерттеуге қатысушы барлық студенттер саны есепке толық алынғанын байқауымызға болады.

Келесі қадамда Альфа Кронбах коэффициентінің көмегімен жалпы әдістеме бойынша сенімділік деңгейі анықталды (2-кесте).

2-кесте. Л. Ребекканың «Когнитивті-әрекеттік стилін анықтау» әдістемесінің α -Кронбах арқылы сенімділік статистикасы (SPSS, 23.0)

Альфа Кронбаха	N элементов
,927	110

Альфа Кронбах көрсеткіші әдістеменің толық нұсқасы бойынша анықталып, жалпы әдістеменің сенімділік деңгейі өте жоғары екендігі ($\alpha = ,927$) анықталды.

Өлшеу шкалаларының ішкі сәйкестігінің өлшемі α -Кронбах коэффициенті болып табылады. Оның диапазоны 0 мен 1 аралығында орналасқан. Егер коэффициент 1-ге жақын болса, әдістеменің ішкі сәйкестігі, сенімділігі жоғары болады.

Келесі қадамда әдістеменің әр сұрағы бойынша сенімділік деңгейі анықталды, бұл нәтижелер 3-кестеде беріліп отыр.

3-кесте. Әр бөлімнің жиынтық балға қатынасы бойынша сенімділік деңгейінің статистикасы

№		Шкалировать среднее при исключении пункта	Шкалировать дисперсию при исключении пункта	Исправленная корреляция между пунктом и итогом	Альфа Кронбаха при исключении пункта
1.	Мен ақпаратты жазып алсам, жақсы есте сақтаймын	176,4444	1027,168	,122	,928

2.	Мен көп жазамын	176,7500	1022,936	,205	,927
3.	Мен сурет, сөз, сандарды көру арқылы есте сақтаймын	176,4167	1029,107	,112	,927
4.	Мен оқу барысында басқа бұқаралық ақпарат құралдарына қарағанда бейне-жазба және теледидарды қолданғанды ұнатамын	177,1111	1025,759	,152	,927
5.	Оқу барысында есте сақтау үшін астын сызып отырамын	176,8611	1008,237	,413	,926
6.	Мен керекті ақпаратты белгілеу үшін түрлі түсті қарындаштарды қолданамын	177,4167	1024,307	,175	,927
7.	Орындалатын жаттығуларға түсініктеме берілгенін қажет етемін	176,8333	1020,257	,247	,927
8.	Сабақ кезіндегі бөгде шу менің ашуымды келтіреді	176,9722	1045,228	-,187	,929
9.	Адамдар не айтып жатқанын түсіну үшін оларды көріп тұруым қажет	177,1667	1021,514	,213	,927
10.	Бөлме қабырғасында тұрған плакат, иллюстрациялармен жақсы жұмыс жасаймын	177,0000	1005,429	,482	,926
11.	Ауызша талданатын ақпаратты мен есте жақсы сақтаймын	177,0556	1032,740	,027	,928
12.	Мен оқығанға қарағанда, дәрістер және оқуға байланысты аудиожазбаларды тыңдау арқылы жақсы меңгеремін	177,3611	1029,037	,093	,928
13.	Маған жаттығуды орындауда ауызша нұсқау қажет	177,3056	1019,018	,277	,927
14.	Есту арқылы қабылдау маған ойлануға көмектеседі	176,9722	1015,513	,406	,926
15.	Мен музыка тыңдап отырып оқығанды және ойланғанды жақсы көремін	177,1667	1020,943	,241	,927
16.	Мен айтып жатқан адамды көріп тұрмасам да, айтылған мәліметті оңай түсінемін	176,7222	1023,063	,206	,927
17.	Мен әдетте адамдардың өзін ұмытып қаламын, ал олардың айтқан мәліметтері есімде қалады	176,9444	1037,425	-,056	,928
18.	Бір мәрте айтылған әзілді жақсы есімде сақтаймын	176,9722	1008,199	,488	,926
19.	Мен адамдарды дауысына қарап оңай танимын	176,4722	1014,771	,411	,926
20.	Теледидарды қосқанда көруге қарағанда көп тыңдаймын	177,1111	1015,530	,337	,927
21.	Мен жаттығудың түсіндірмесіне қарамастан бастай беремін	177,4167	1011,393	,441	,926
22.	Оқу немесе жұмыс кезінде маған жиі үзілістер қажет	177,1944	1026,275	,160	,927
23.	Егер «ішімнен» оқысам, ернімді жыбырлатамын	177,3333	1015,429	,281	,927
24.	Мен партада отырып дайындалғанды ұнатпаймын және мүмкіндігінше одан қашамын	177,7500	1030,650	,084	,928
25.	Мен ұзақ уақыт қимылсыз қалсам, ашуланамын	177,3611	1032,866	,025	,928
26.	Мен қимыл кезінде жақсы ойлаймын	177,1667	1024,143	,257	,927

27.	Қимылдап тұрған объектілер менің есте сақтауыма жақсы әсер етеді	177,1111	1017,873	,294	,927
28.	Маған құрастырған, үлгілеген ұнайды	177,0000	1026,114	,152	,927
29.	Мен физикалық белсенділік танытқанды жақсы көремін	177,0000	1008,400	,417	,926
30.	Мен ашықхаттарды, тиындарды, маркаларды қызыға жинаймын	177,5278	1016,999	,248	,927
31.	Мен ұжымда жұмыс істегенді және үйренгенді қалаймын	176,4722	1012,885	,409	,926
32.	Мен жаңа достарды оңай табамын	176,7222	1001,292	,610	,925
33.	Мен адамдар арасында болғанды ұнатамын	176,4722	1003,971	,557	,926
34.	Мен танымайтын адамдармен оңай сөйлесіп кетемін	176,8889	1004,216	,462	,926
35.	Басқа адамдар туралы жаңалықтарды біліп отырғанды ұнатамын	176,9722	1011,456	,394	,926
36.	Мен қуана-қуана сауық кештерінің соңына дейін боламын	176,8889	1012,330	,369	,926
37.	Адамдармен қарым-қатынас маған күш береді	176,4444	1011,283	,414	,926
38.	Мен адамдардың есімін оңай есте сақтап қаламын	176,8611	996,523	,554	,925
39.	Менің достарым мен таныстарым көп	176,4444	1002,025	,634	,925
40.	Мен қайда болсамда, барлық жерде жеке байланыс пен таныстық орнатып жүремін	176,5833	993,564	,634	,925
41.	Мен бейресми ортада жұмыс істегенді және оқығанды ұнатамын	176,7778	1004,863	,449	,926
42.	Мен ұялшақпын	176,9167	1031,279	,046	,928
43.	Адамдармен қарым-қатынасқа қарағанда спорт және хоббимен айналысқанды ұнатамын	177,1944	1027,133	,136	,927
44.	Адамдардың көпшілігі мен туралы аз біледі	177,0833	1038,707	-,083	,928
45.	Айналамдағылар мені тұйық адам деп санайды	177,1944	1046,275	-,196	,929
46.	Мен адамдар арасында көп сөйлемеймін	177,0833	1036,079	-,031	,928
47.	Адам көп жиналса, қысыла бастаймын	177,5278	1040,142	-,116	,928
48.	Жаңа адамдармен қарым-қатынас мені қобалжытады	177,4722	1030,371	,075	,928
49.	Мен мүмкіндігінше сауық кештеріне бармауға тырысамын	177,5556	1035,454	-,021	,928
50.	Мен жаңа таныстардың есімін сақтауда қиналамын	177,3889	1044,987	-,163	,929
51.	Мен еркін қиялдаймын	176,2778	1020,206	,242	,927
52.	Мен идеяларды жылдам ұғынамын	176,4167	1005,336	,535	,926
53.	Менің ойыма мәселені шешудің бірнеше тәсілдері дереу келеді	176,5833	1011,736	,413	,926
54.	Маған түрлі мүмкіндік пен таңдаудың болғаны ұнайды	176,3889	1009,959	,461	,926
55.	Болашақтың жобалары мені рахаттандырады	176,5000	1005,229	,568	,926
56.	Мақсатқа ұмтылудағы мұқияттылық пен біртіндеп жасалатын әрекеттер мені жалықтырады	177,4722	1042,313	-,154	,929

57.	Маған мәселені түсіндіргенге қарағанда, оны шешкен ұнайды	176,6389	1004,580	,491	,926
58.	Мен өзімді ерекше деп санаймын	176,4722	1011,228	,354	,926
59.	Мен ойлап тапқышпын	176,8611	1004,923	,482	,926
60.	Жұмыс немесе оқу жоспары кенеттен өзгергенде де менің көңіл-күйім жақсы болады	176,9167	1012,421	,395	,926
61.	Мен өзімнің тәжірибешілдігімді мақтан тұтамын	176,6667	1012,571	,341	,927
62.	Менің жүріс-тұрысым өмір жағдайларына сәйкес	176,5000	1011,000	,435	,926
63.	Маған терең ойлайтын адамдар ұнайды	176,3333	1022,686	,234	,927
64.	Мен реалист болғанды қалаймын	176,5000	1021,400	,264	,927
65.	Іс-шаралардың біртіндеп дамығанын қалаймын	176,5278	1019,456	,296	,927
66.	Маған жоспар бойынша жұмыс істеген және оқыған ұнайды	176,3889	1006,187	,474	,926
67.	Мен теориялық тұрғыдан ойластырғанға қарағанда нақты дәлелдерді қалаймын	176,4444	1008,883	,440	,926
68.	Түсініктердің жасырын мағынасы туралы ойлар мені жалықтырады	176,9722	1026,828	,146	,927
69.	Шешім жолдарының таңдауы көп болғанын ұнатпаймын	177,2500	1029,964	,080	,928
70.	Болашақ туралы ой толғаныстары пайдасыз деп ойлаймын	177,8889	1046,159	-,262	,929
71.	Мен жұмысқа дереу кірісемін	176,6944	993,304	,689	,925
72.	Мен тәртіпті адаммын	176,4444	1015,454	,387	,926
73.	Мен жұмыс жоспарын жасаймын.	176,9167	997,850	,595	,925
74.	Мен өз әрекеттерімді жоспармен салыстырып отырамын	176,8889	1006,502	,453	,926
75.	Жұмыс уақытында айналадағы ұқыпсыздық мені ашуландырады	176,4167	1011,050	,396	,926
76.	Мен жұмысты әрдайым алдын ала бастаймын	176,7778	997,663	,663	,925
77.	Мен уақытты дәлдеп сақтаймын	176,9722	1004,085	,505	,926
78.	Жұмыстың алдын ала аяқталу мерзімі менің еңбегімді ұйымдастырады	176,5556	1008,197	,534	,926
79.	Маған өз еңбегімді құрылымдау ұнайды	176,5556	1001,225	,678	,925
80.	Өз жоспарымды біртіндеп жүзеге асырамын	176,6111	1005,330	,569	,926
81.	Мен кенеттен әрекет жасауға бейім адаммын	176,4722	999,113	,647	,925
82.	Мен жағдайлардың өздігінен дамуы мен жоспарлануына араласқанды ұнатпаймын	177,1389	1007,437	,436	,926
83.	Тым құрылымдалған еңбек жағдайында өзімді жайсыз сезінемін	177,3056	1029,990	,092	,928
84.	Мен жұмыстың аяқталуын үнемі кешіктіремін	177,6111	1029,559	,099	,928
85.	Менің жұмыс үстелімде әрдайым «шығармашыл» ұқыпсыздық	177,2500	1011,450	,334	,927

86.	Менің ойымша, алдын ала анықталған жұмыстың аяқталу мерзімі – жасанды және пайдасыз шектеу	177,5278	1016,428	,356	,927
87.	Мен кең көзқарасты адаммын	176,4167	998,193	,620	,925
88.	Жұмыстан рахатқа бөлену – маңызды компонент екеніне сенімдімін	176,3611	1004,294	,519	,926
89.	Белгіленген жұмыс кестесі мен тәртібі маған ұнамайды	177,3889	1031,387	,068	,928
90.	Жоспарды кездейсоқ өзгерте отырып, өзімді керемет сезінемін	177,0556	1004,168	,445	,926
91.	Ауқымды түсініктемеге қарағанда қарапайым жауапты қалаймын	176,6389	1006,752	,471	,926
92.	Істі егжей-тегжей бөлшектеу маған ұнамайды	177,1944	1022,504	,262	,927
93.	Маған орынсыз болып көрінетін бөліктерге назар аудармаймын	177,1111	1017,930	,282	,927
94.	Менің болжауым кең ауқымды	176,7222	1018,435	,356	,927
95.	Мен ақпаратты оңай жалпылаймын	176,5278	1002,542	,582	,925
96.	Мен басқалардың ойын оңай түрлендіріп мазмұндай аламын	176,4722	1011,685	,476	,926
97.	Мен ойдың мәнін жылдам түсінемін	176,4167	1010,536	,610	,926
98.	Нақтыланбаған негізгі идея туралы жалпы ой мені қанағаттандырады	177,1111	999,587	,605	,925
99.	Мен жеке фактілерді оңай тұтастап біріктіре аламын	176,8333	1008,943	,568	,926
100.	Менің конспектімде дәрістің тек негізгі ойлары жазылады	177,1111	1012,444	,364	,926
101.	Мен қысқа жауапқа қарағанда толық жауап алғанды қалаймын	176,9722	1030,656	,056	,928
102.	Ақпаратты бөлшектеп қарастырғаннан кейін жалпылаудан қиналамын	177,4444	1019,225	,295	,927
103.	Мен нақты мәліметтерге, фактілердің ерекшеліктеріне назар аударамын	176,4722	1006,085	,517	,926
104.	Жалпы идеяны құрамдас бөліктерге бөлген ұнайды	176,9722	1014,771	,324	,927
105.	Ортақ белгілерді іздегенге қарағанда ерекшелендіретін белгілерді тапқанды қалаймын	176,8056	1016,847	,310	,927
106.	Мәселені шешуде логикаға жүгінемін	176,6389	1024,466	,173	,927
107.	Менің конспектімде барлығы толық жазылған	177,0278	1031,971	,041	,928
108.	Нақты бөліктері көрсетілмей тек жалпы идеялары берілген жұмыстар маған ұнамайды	177,0278	1024,256	,206	,927
109.	Мен әрдайым тақырыптың жалпы идеясына қарағанда ерекшелігіне мән беремін	176,7778	1017,321	,332	,927
110.	Мазмұнын айту немесе түсіндіруге мен көп уақыт жұмсаймын	177,0278	1026,199	,166	,927

3-кестеде көрсетілген мәліметтер бойынша соңғы бағанда берілген Альфа Кронбах деңгейі әр сұрақтың аудармасы мен мағынасы, яғни әр сұрақтың ішкі сәйкестігі мен сенімділік деңгейі бойынша, жоғары екендігін анықтадық.

Қорытындылай келе, қазақ тіліне аударылған Л. Ребекканың «Когнитивті-әрекеттік стильді зерттеу» әдістемесінің сенімділік және ішкі сәйкестік деңгейі жоғары және психологиялық зерттеулерде қолдануға болатындығы туралы айта аламыз.

Бұл жұмыстың нәтижелері қазақ тіліндегі психодиагностикалық әдістемелердің қорын толықтыруға арналған авторлардың үлесі болып табылады. Қазақ тілінде жүргізілетін ғылыми-зерттеу жұмыстарында аудармалы әдістемелер жиі қолданылады. Алайда, өкінішке орай, барлық басқа тілдерден аударылған әдістемелер аударылғаннан кейін ғылыми жұмыстардың талаптарына сәйкес сенімділік деңгейін тексеруден өткізіле бермейтіндігі көпшілікке мәлім. Қазақ тілінде жүргізілетін ғылыми-зерттеу жұмыстарының деңгейін жоғарылату біздің еліміздегі психологиялық ғылымды дамытудағы өзекті мәселелердің бірі болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Мецзяков Б.Г., Зинченко В.П. *Большой психологический словарь*. – 4-е изд., расширенное / СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2009. – 811 с.
2. *Когнитивный стиль [Электронный ресурс]*. – *Психологос: энциклопедия практической психологии*. - URL: <https://www.psychologos.ru/articles/view/kognitivnyy-stil>
3. Шлыкова Н.Л., Илларионов С.Н. *Роль когнитивно-деятельностного стиля в выборе копинг-стратегии*. – *Человеческий фактор: проблемы психологии и эргономики Тверь: Межрегиональная Общественная Организация "Эргономическая Ассоциация"*, 2005. – С. 76-80.
4. *Определение когнитивно-деятельностного стиля (Л. Ребекка) [Электронный ресурс]*. - *Все профессиональные психологические тесты*. URL: <https://vsetesti.ru/151/>
5. Марти Лэйни. *Преимущества интровертов*. – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2013. – 303 с.
6. Платонов Ю.П. *Пять основных стилей мышления людей: практическое руководство [Электронный ресурс]*. Центр дополнительного образования «Элитариум. URL: <http://www.elitarium.ru/myshlenie-stil-pragmatik-sintezator-idealist-realist-analitik-povedenie-obshchenie-rukovoditel/>
7. Сиротюк А.Л. *Обучение детей с учетом психофизиологии: Практическое руководство для учителей и родителей*. М.: ТЦ Сфера, 2001. – 128 с.